

Periodisme de Proximitat

Codi: 103090

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2501933 Periodisme	OT	4	0

Professor/a de contacte

Nom: José Vicente Rabadán Perea

Correu electrònic: JoseVicente.Rabadan@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Altres indicacions sobre les llengües

Les pràctiques es poden elaborar tant en català com en castellà

Prerequisits

L'alumnat interessat a cursar l'assignatura ha d'haver aconseguit uns nivells acceptables de domini de l'expressió periodística, sobretot quant a l'ús i la definició de gèneres periodístics (com l'entrevista, el reportatge o l'informe periodístic de dades), a més de tenir uns nivells mínims de coneixements sobre l'estructura, el funcionament i l'organització dels mitjans de comunicació a Catalunya i Espanya. L'alumnat ha de tenir interès per la vida política, econòmica, social i cultural dels àmbits territorials de proximitat, i pel paper que hi juguen els mitjans de comunicació especialitzats en la informació d'actualitat i la comunicació en general d'aquests àmbits.

Objectius

L'assignatura de Periodisme de Proximitat proposa oferir coneixements bàsics de temàtiques clau dels àmbits que tradicionalment s'entenen com locals o de proximitat (política local, institucions i administracions locals, economia municipal, planejament urbanístic, manifestacions i activitats culturals, associacionisme, participació ciutadana...). Aquestes temàtiques són matèria primera de la tasca informativa dels mitjans de proximitat, i es constata que, malgrat que al llarg del grau s'estudien assignatures vinculades amb l'economia i la política, l'aplicació del coneixement del funcionament de les administracions i institucions en la cobertura de processos electorals o de l'aprovació del pressupost públic requereix l'explicació més detallada d'aquests coneixements bàsics.

L'assignatura vol aportar, d'altra banda, informació i dades per reflexionar sobre l'estructura i el funcionament d'aquests suports i mitjans de comunicació a Catalunya, per tal d'entendre la seva evolució des de finals dels anys 70 del segle passat, la seva situació actual i els seus reptes de futur, especialment després de la crisi econòmica que, des del 2008, ha afectat el camp periodístic i l'estructura dels mitjans de comunicació, especialment els de proximitat.

Competències

- Aplicar l'ètica i la deontologia professionals del periodisme, així com l'ordenació jurídica de la informació.
- Buscar, seleccionar i jerarquitzar qualsevol tipus de font i document útil per a l'elaboració de productes comunicatius.
- Demostrar consciència ètica i empatia amb l'entorn.
- Demostrar l'esperit crític i autocrític.
- Diferenciar les principals teories de la disciplina, els seus camps, les elaboracions conceptuals, els marcs i els enfocaments teòrics que fonamenten el coneixement de la disciplina i els seus diferents àmbits i subàrees, i adquirir un coneixement sistemàtic de l'estructura dels mitjans de comunicació.
- Generar propostes innovadores i competitives en la recerca i en l'activitat professional.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
- Transmetre informació periodística en el llenguatge propi de cada un dels mitjans de comunicació, en les seves formes combinades modernes o en suports digitals, i aplicar els gèneres i els diferents procediments periodístics.

Resultats d'aprenentatge

1. Buscar, seleccionar i jerarquitzar qualsevol tipus de font i document útil per a l'elaboració de productes comunicatius.
2. Comunicar en el llenguatge propi de cada un dels mitjans de comunicació la narració periodística especialitzada en informació de proximitat.
3. Conceptualitzar les teories i les tècniques del periodisme especialitzat.
4. Demostrar consciència ètica i empatia amb l'entorn.
5. Demostrar un coneixement pràctic del periodisme especialitzat
6. Desenvolupar l'esperit crític i autocrític.
7. Generar propostes innovadores i competitives en la recerca i en l'activitat professional.
8. Incorporar els principis de la deontologia professional en l'elaboració de narració periodística especialitzada en informació i crítica cultural.
9. Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
10. Utilitzar els recursos de comunicació interactiva per processar, elaborar i transmetre informació en l'elaboració d'informació de caràcter especialitzat.

Continguts

TEMES TEÒRICS I DE REFLEXIÓ

TEMA 1. PERIODISME DE PROXIMITAT (LOCAL I COMARCAL)

Informació definida per l'abast geogràfic dels diversos mitjans o bé per les temàtiques socials pròpies de la vida local? Del periodisme local al periodisme de proximitat. Periodisme i informació de proximitat en el context de la globalització informativa. La informació de proximitat: complement de la informació general i especialització periodística. El dret a la informació local com a condició per una ciutadania crítica en societats democràtiques.

TEMA 2. ESTRUCTURA COMPLEXA DELS MITJANS LOCALS

De la premsa com a mitjà únic a la varietat de suports mediàtics. Diaris, revistes, ràdios, televisions, Internet... Mitjans de titularitat pública, privada i associativa. Complementació de mitjans i dinàmiques dels espais comunicatius de proximitat. Estructura territorial dels mitjans de proximitat. Renovació tecnològica i grups multimèdia locals. Concentració de recursos i diversificació de productes. Desenvolupament del sector, impacte de la crisi econòmica a partir de 2008 i possibles limitacions dels mitjans de proximitat.

TEMA 3. PERIODISME ESPECÍFIC I MIMÈTIC ALHORA

Algunes característiques del periodisme de proximitat davant el periodisme d'àmbit general: acostament al públic i a les fonts, manca de recursos econòmics i humans. Professionalisme confrontat a voluntarisme. Limitació del mercat i dels recursos publicitaris. Canvis i tendències actuals. Competència amb els grans mitjans i sectors d'audiència. Els paràmetres de: DIFUSIÓ, INCIDÈNCIA I INFLUÈNCIA dels mitjans de proximitat.

ESDEVENIMENTS INFORMATIUS. Selecció i valoració de notícies de proximitat. Incidència de les rutines de treball en la selecció d'informacions d'interès. La tendència a la institucionalització de la tasca informativa. Dependència de l'Administració en general i de la local en particular. ÀMBITS TEMÀTICS MAJORITARIS: Política, gestió municipal, urbanisme, serveis, cultura i esports.

TEMA 4. EL PERIODISTA EN L'ÀMBIT LOCAL I COMARCAL

Coexistència d'estructures empresarials privades, serveis municipalitzats i iniciatives de la societat civil. Professionals i col·laboradors en els mitjans públics. Característiques de la tasca periodística: implicació directa o personal amb l'àmbit territorial o amb l'àmbit temàtic. Coneixements personals de les matèries informatives específiques. Vinculació personal amb grups o persones protagonistes de la informació.

EL CORRESPONSAL. Figura cabdal del periodisme local i comarcal. Evolució durant els últims 40 anys. Autonomia o dependència; manca de recursos; no especialització temàtica. Creació de comandaments intermedis entre mitjans i periodistes. Dedicació exclusiva o pluriocupació. Nous escenaris laborals i referències del marc professional (Col·legi de Periodistes, ACIAL, Sindicats...).

TEMA 5. INSTITUCIONALITZACIÓ DE LA INFORMACIÓ DE PROXIMITAT

Les institucions com a fonts majoritàries de la informació de proximitat. Els contactes amb polítics, tècnics, funcionaris. Fonts informatives de proximitat (avantatges i inconvenients). Entre les institucions (locals, autonòmiques i estatals) i la societat civil. Internet com a vehicle de fonts informatives: webs oficials i associatives

Gabinets de premsa. Concepció fonamental: font informativa. Tipologia: institucionals, d'empresa privada i empreses de serveis. Periodistes o relacions públiques? Comissariats polítics. Rodes de premsa, la informació domesticada. Professionalització progressiva dels gabinets de comunicació i premsa.

TEMA 6. ELS MITJANS MUNICIPALS O MUNICIPALITZATS

Butlletins i ajuntaments democràtics. Dels butlletins (BIM) a les revistes municipals. Premsa municipal que és premsa local. Entre la informació i la propaganda.

Ràdios municipals. Radiodifusió local i participació ciutadana. EMUC: naixement, evolució i agonia. Professionalització de les ràdios municipals. Qüestionament de les emissores locals. El paper de ComRàdio i altres organismes i xarxes de la Diputació de Barcelona.

Les televisions locals. El panorama dels mitjans de proximitat es completa. Models bàsics clàssics de TV local. Llei de Televisions locals i digitalització (Televisió Digital Terrestre): consolidació o desaparició? Redefinició de la TDT de proximitat. Televisió per Internet.

Internet (pàgines web i portals municipals). Divulgació informativa o informació periodística? Interactivitat administrativa o canal per a la participació dels ciutadans? Nou canal de distribució d'altres mitjans (butlletins, revistes, ràdio i televisió). Internet com a canal de distribució i consum dels continguts dels mitjans convencionals de proximitat.

CONEIXEMENTS SOBRE MATÈRIES D'ÀMBITS DE PROXIMITAT

TEMÀTICA 1.- L'Estat en l'àmbit local. Competències de l'Administració local. Política o gestió? Organització d'un ajuntament. Organigrama tipus. Reglament orgànic municipal i/o de participació ciutadana. Àrees i macro-àrees municipals. La complexitat de les plantilles laborals: funcionaris d'habilitació estatal, funcionaris locals i treballadors laborals.

TEMÀTICA 2.- Eleccions municipals. Sistemes polítics i electorals. Circumscripcions i la fórmula d'Hondt. Contradiccions i supeditacions als interessos dels partits. Representants del territori o dels partits? Llistes tancades, obertes i desbloquejades. Administracions supramunicipals: consells comarcals i diputacions (institucions sense elecció directa).

TEMÀTICA 3.- Economia municipal. Pressupostos municipals. Ingressos i despeses. Organismes municipals de l'àmbit econòmic: empreses mixtes, instituts, òrgans autònoms... Finançament municipal. Reivindicacions municipalistes i recursos públics. Crisi i recursos municipals.

TEMÀTICA 4.- L'urbanisme, competència bàsica municipal. La fal·làcia de la neutralitat del planejament urbanístic. Política, ideologia i urbanisme. El concepte de "model" territorial o de ciutat (paràmetres bàsics: demografia, vies de comunicació, sectors econòmics, habitatge, equipaments, zones verdes, mobilitat social). Figures urbanístiques i planejament. Administracions i urbanisme.

Metodologia

METODOLOGIA DOCENT:

TEORIA:

Les sessions del curs (17 segons els calendaris dels últims cursos, les dues últimes de les quals s'inclouen dins el període de reavaluació) es conformen com a sessions bàsicament expositives, en el cas sobretot de teoria, tot potenciant la reflexió de l'alumnat sobre la funció i les estructures de mitjans de comunicació de proximitat; i d'altra banda, d'exposició inicial del professor i debat conjunt amb l'alumnat i d'aplicació pràctica, en el cas dels seminaris i altres pràctiques, amb l'objectiu de sintetitzar coneixements bàsics dins dels temes dedicats a matèries habituals en l'exercici del periodisme de proximitat.

Durant algunes sessions de pràctiques es concreten les característiques i paràmetres de les pràctiques que l'alumnat ha de realitzar al llarg del quadrimestre.

PRÀCTIQUES:

Es realitzen pràctiques contextualitzades en un àmbit de proximitat concret seleccionat per l'alumne/a (que pot ser un municipi, una comarca, un districte o zona de Barcelona o d'una altra gran ciutat), utilitzant gèneres com informes periodístics, reportatges o entrevistes... El nombre de pràctiques, obertes a propostes dels alumnes, és de 4.

Algunes pràctiques poden elaborar-se entre dues o tres persones (si està prou justificat). Això fora recomanable si existeix coincidència en el tema escollit o l'àmbit territorial. Les pràctiques seran valorades bàsicament pels seus contingut i les aportacions informatives que configuren dins dels seus àmbits de proximitat, però es tindrà molt en compte la concreció periodística i la seva correcció formal.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Clases teòriques (estructura i evolució dels mitjans de proximitat)	17	0,68	3, 5, 7
Pràctiques d'aula (concreció de l'aplicació de coneixements específics del periodisme de proximitat de cara a l'elaboració de les pràctiques d'avaluació)	22	0,88	1, 2, 5, 6, 8, 10
Seminaris (coneixements sobre temàtiques bàsiques dels mitjans de proximitat: administració local, política local, economia municipal i planejament urbanístic)	17	0,68	2, 4, 5, 10
Tipus: Supervisades			
Tutories i avaluació de les pràctiques periodístiques i de la prova complementària	10	0,4	1, 2, 5, 10

Lectures, anàlisi de documentació, preparació i realització de pràctiques periodístiques en àmbits de proximitat	84	3,36	1, 2, 4, 5, 9, 10
--	----	------	-------------------

Avaluació

Les competències d'aquesta matèria seran avaluades amb les activitats següents: a) Prova complementària a les pràctiques de format periodístic: examen escrit amb 50 preguntes concretes sobre coneixements de temàtiques bàsiques en l'exercici professional en àmbits de proximitat; b) Pràctiques periodístiques sobre temàtiques cinculades amb el temari del curs, i concretades en els àmbits territorials escollits per l'alumnat en temes reals d'actualitat; c) Valoració de les intervencions de l'alumnat en els seminaris.

Pel que fa al percentatge de cada activitat respecte al global de l'avaluació, l'estructura general és la següent:

- a) Examen (20%)
- b) Treballs pràctics periodístics (70%)
- c) Intervenció en els seminaris (10%)

SISTEMA D'AVALUACIÓ CONCRETAT:

Avaluació continuada:

Pràctiques (3) diverses realitzades al llarg del curs i relacionades amb diferents apartats del programa. El gènere proposat serà el del reportatge o l'híbrid d'informe-reportatge. Totes tres pràctiques, una al mes aproximadament, es podran repetir si el resultat no és satisfactori; per tant, hi ha prevista REVALUACIÓ de les tres pràctiques.

El pes global d'aquestes pràctiques seria del 50% de la nota.

- Reportatge final sobre alguna qüestió d'interès periodístic en l'àmbit de proximitat concret escollit per cada alumne o alumna, i que està obert a propostes de qualsevol temàtica. Aquesta proposta s'ha de concretar abans de dia 1 de novembre i posteriorment s'haurà de tutoritzar amb un mínim de 3 trobades durant els mesos de novembre i desembre, amb l'objectiu de lliurar el reportatge la primera setmana després del període vacacional de Nadal.

El reportatge podria ser substituït per un treball de tipologia acadèmica sobre algun mitjà o mitjans de comunicació de proximitat, o bé per un article de fons argumentatiu, d'una extensió notable i treballat a partir de diverses fonts documentals, sobre les funcions i l'evolució del periodisme de proximitat. Aquesta opció també s'haurà de proposar i tutoritzar en els mateixos terminis que el reportatge.

Tant en el cas del reportatge com en el del treball final, es podran REVALUAR si es lliuren en el termini esmentat: després de tornar de les festes de Nadal. Si per qualsevol circumstància justificada i amb el vis-i-plau del professorat, reportatge o treball es lliuren ja en període de revaluació (acabades les sessions lectives) aquesta és l'única pràctica que NO ES PODRIA REVALUAR.

El pes d'aquesta pràctica final seria del 20% de la nota.

Les quatre pràctiques, per tant, tenen un pes del 70% de la nota.

- Examen (prova complementària respecte a les pràctiques) que es concreta en una cinquantena de preguntes breus sobre els 4 temes que desenvolupen coneixements bàsics de matèries i conceptes d'urbanisme, administració, economia i política en àmbits de proximitat. S'ha d'aprovar necessàriament (nota mínima de 5) per tal de superar l'avaluació de l'assignatura, però la seva importància és menor que la de les pràctiques amb format periodístic en l'avaluació final.

El pes de la prova seria d'un 20% de la nota. Aquest examen o prova es faria en l'última sessió lectiva del curs, abans del període de revaluació, amb la qual cosa l'alumnat que no aconsegueixi arribar a un 5 (des de 0 a 4,9) podrà presentar-se a una REVALUACIÓ prevista en el període oficial dedicat a les recuperacions.

- La participació en els debats, individualment o en grup, de les sessions (ja siguin teoria o seminaris) comptarà pel 10% restant de la nota.

Si per l'activitat professional o per altres circumstàncies que s'hauran de justificar, l'assistència regular a classe no és factible, l'opció d'avaluació continuada podria ser possible (caldrà concretar personalment calendari i propostes de l'alumnat).

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Examen (prova complementària a les pràctiques) sobre coneixements bàsics de temàtiques habituals en la informació d'àmbits de proximitat	20%	0	0	1, 4, 6, 7, 8, 9
Participació activa en classes i seminaris	10%	0	0	3, 5, 6, 9
Pràctiques periodístiques (3 textos periodístics sobre àmbits de proximitat concrets i escollits per cada alumne o alumna)	50%	0	0	1, 2, 5, 10
Reportatge o treball sobre tema o context mediàtic d'un àmbit de proximitat	20%	0	0	2, 3, 5, 7

Bibliografia

BIBLIOGRAFIA

BÀSICA:

AUTORIA DIVERSA: Llibre blanc 2010 de la Premsa Comarcal. Fundació Catalana de la Premsa Comarcal i Local. Barcelona, 2010.

AUTORIA DIVERSA: Llibre blanc 2012 de la Premsa Comarcal. Fundació Catalana de la Premsa Comarcal. Barcelona, 2012.

AUTORIA DIVERSA: Informe de la comunicació a Catalunya 2015-2016. Institut de la Comunicació (InCom) Universitat Autònoma de Barcelona. Barcelona, Col·lecció Lexikon/Informes Generalitat de Catalunya, 2017

AUTORIA DIVERSA: Informe de la comunicació a Catalunya 2013-2014. Institut de la Comunicació (InCom) Universitat Autònoma de Barcelona. Barcelona, Col·lecció Lexikon/Informes Generalitat de Catalunya, 2015

AUTORIA DIVERSA: Informe de la comunicació a Catalunya 2011-2012. Institut de la Comunicació (InCom) Universitat Autònoma de Barcelona. Barcelona, Col·lecció Lexikon/Informes Generalitat de Catalunya, 2013

AUTORIA DIVERSA: Informe de la comunicació a Catalunya 2009-2010. Institut de la Comunicació (InCom) Universitat Autònoma de Barcelona. Barcelona, Col·lecció Lexikon/Informes Generalitat de Catalunya, 2011

AUTORIA DIVERSA: Informe de la comunicació a Catalunya 2007-2008. Institut de la Comunicació (InCom) Universitat Autònoma de Barcelona. Barcelona, Col·lecció Lexikon/Informes Generalitat de Catalunya, 2009

AUTORIA DIVERSA: Informe de la comunicació a Catalunya 2005-2006. Institut de la Comunicació (InCom) Universitat Autònoma de Barcelona. Bellaterra, EdicionsUAB, 2007

AUTORIA DIVERSA: Informe de la comunicació a Catalunya 2003-2004. Institut de la Comunicació (InCom) Universitat Autònoma de Barcelona. Bellaterra, UAB, Servei de Publicacions, 2005.

AUTORIA DIVERSA: Informe de la comunicació a Catalunya 2001-2002. Institut de la Comunicació (InCom) Universitat Autònoma de Barcelona. Bellaterra, UAB, Servei de Publicacions, 2003.

AUTORIA DIVERSA: La comunicació local a Catalunya 2000. Observatori de la comunicació local (InCom). Barcelona, Diputació de Barcelona, 2000.

BEL MALLEN, José Ignacio: El derecho a la información local. Col·lecció Sociedad-Universidad. Madrid, Editorial Ciencia 3, 1990.

GUILLAMET, Jaume: La premsa comarcal. Un model català de periodisme popular. Barcelona, Depart. de Cultura, 1984.

RAMÍREZ, Txema: Gabinetes de comunicació. Col·lecció Bosch Comunicació. Barcelona, Bosch Casa Editorial, 1995.

COMPLEMENTÀRIA:

DIPUTACIÓ DE BARCELONA, Govern municipal. Guia pràctica. Diputació de Barcelona, Barcelona, 1995 (i fitxes d'actualització).

Federació de Municipis de Catalunya, Ajuntament fàcil. Federació de Municipis de Catalunya (servei de publicacions). Barcelona, 2017.

LOPEZ, Manuel: Un periodisme alternatiu i autogestionari. La premsa de barris a Barcelona, 1968-1977. Col·lecció Vaixells de Paper. Barcelona, Col·legi de Periodistes-Diputació de Barcelona, 1994.

MARISTANY, Gerard i MUSONS, Albert: Del desencant a la contrainformació. La premsa de barris a Barcelona, 1976-2001. Col·lecció Vaixells de Paper. Barcelona, Col·legi de Periodistes, 2002.

MORAGAS, Miquel: Espais de comunicació: experiències i perspectives a Catalunya. Barcelona, Edicions 62, 1988.